

Vyhodnocení plánu činnosti Vědecké knihovny v Olomouci za rok 2020

VĚDECKÁ
KNIHOVNA
V OLOMOUCI

VKOL

Obsah

1. Hospodářské a organizační úkoly	2
2. Linka zpracování	2
3. Správa fondu a historické fondy.....	3
4. Studovny a služby	3
5. Informační technologie	5
6. Regionální služby knihovnám Olomouckého kraje	6
7. Vzdělávací a kulturní akce pro školy a veřejnost	6
8. Bibliografie, ediční činnost	7
9. Projekty	7

1. Hospodářské a organizační úkoly

Všechny uvedené úkoly byly průběžně plněny, stanovené termíny byly dodrženy.

2. Linka zpracování

V oblasti akvizice fondu došlo k navýšení částky na nákup knih na 1 200 000 korun formou účelového příspěvku.

Nákup zahraniční literatury probíhal se souhlasem členů Akviziční komise a v návaznosti na získávání zahraničních titulů prostřednictvím mezinárodní výměny. Nákup české literatury se řídil akvizičním plánem. Díky účelovému příspěvku se zakoupilo celkem 3 125 titulů.

Z prostředků na nákup byl uhrazen transport sbírky knih p. F. Kubina z německého Bamberka do Olomouce.

Z prostředků na nákup knih byla uhrazena polovina z celkové ceny za službu BOOKPORT s platností na 2 roky (2020, 2021) od firmy Grada, na kterou VKOL získala 50% dotaci v rámci CzechElib (přístup k elektronickým knihám v českém jazyce několika vydavatelství).

Oproti roku 2019 je celkový přírůstek nižší o 3 976 jednotek, a to zejména menším přírůstkem povinného výtisku. Nejvíce je ponížěn povinný výtisk knih (o 2 949 jednotek), zde VKOL pozorovala sníženou vydavatelskou aktivitu zejména u menších nakladatelů. Dále vydavatelé periodik (např. univerzit a obcí) z ekonomických důvodů vydali některá jednotlivá čísla pouze online nebo docházelo k vydávání dvojčísel, povinný výtisk periodik je menší o 289 čísel. Menší přírůstek než v roce 2019 je také u povinného výtisku elektronických dokumentů (o 144 jednotek). VKOL doplnila do svých fondů o 264 méně ročenek a 402 méně tištěných hudebnin. Ostatními zdroji akvizice se podařilo přírůstek navýšit, nákupem se doplnilo do fondu o 433 titulů více, formou knižních darů se doplnilo o 22 titulů více a v rámci mezinárodní výměny se získalo srovnatelné množství.

V roce 2020 VKOL získala darem 3 500 svazků kompletní sbírky knih od pana Franze Kubina, zpracování daru bude pokračovat v následujících 2 letech.

Evidence došlých čísel časopisů: 42 354 knihovních jednotek. V kompletaci časopisů se podařilo zpracovat 4 300 svazků.

Pro rok 2021 byla na nákup zahraničních časopisů upřednostněna firma Mediacall před firmou Suweco z důvodu dobré spolupráce, zajištění plynulého dodávání a zejména garantovanou konečnou cenou.

Byl vypracován a odeslán projekt *Česká knihovna* a projekt *Zahraniční literatura*. Díky těmto projektům jsme získali do fondu celkem 160 titulů české a cizojazyčné literatury.

Jmenné zpracování: bylo zpracováno 17 466 knihovních jednotek. Průměrný podíl v Clusteru za celý rok byl 27,34 %. Z celkového počtu 17 466 zpracovaných záznamů bylo 16 963 zpracováno ve sdílené katalogizaci, z toho 3 483 záznamů bylo vytvořeno jmennými katalogizátory VKOL jako nové.

Věcné zpracování: bylo zpracováno 14 900 knihovních jednotek. Průměrný podíl v clusteru za celý rok byl 16 %. Z celkového počtu 14 900 zpracovaných záznamů bylo 12 451 zpracováno ve sdílené katalogizaci, z toho 1 912 záznamů bylo vytvořeno věcnými katalogizátory VKOL jako nové.

Podařilo se zpracovat 61 gramofonových desek, které bylo z důvodu vytíženosti odborných pracovníků oddělení věnujících se zvukovým dokumentům dlouhodobě upozadováno.

Na retrokonverzi bylo vytvořeno z místního katalogu a z naskenovaného generálního katalogu včetně záznamů zpracovaných v rámci projektu VISK 5 o 4 611 záznamů více než v roce 2019, celkem 22 351 záznamů.

Během nouzového stavu započaly v knihovně práce na kontrole úplnosti přepisu lístků v naskenovaném katalogu GEK.

3. Správa fondu a historické fondy

Plnění úkolů v oblasti správy fondu a historických fondů poznamenala opatření proti šíření onemocnění covid-19. Kvůli omezení přechodů mezi budovami VKOL byl upraven plán revidovaných fondů, kde místo svazků signatur 2-005.001–2-024.999 uložených v hlavní budově proběhla revize u svazků A5 Skl 036.001 – A5 Skl 040.000 v depozitář v Hejčíně.

V důsledku protiepidemických opatření byla zrušena tradiční podzimní konference *Bibliotheca Antiqua* i plánovaný meeting řešitelů projektu *EODOPEN – eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens*, který byl přesunut na rok 2023.

Pandemie poznamenala také výstavu *Ottovy Čechy*, která byla připravena ve stanoveném termínu, stejně jako doprovodná publikace, několik dní před vernisáží však byla knihovna vládním nařízením uzavřena.

Úsek revize fondu a místní katalog byl přestěhován z budovy ředitelství do depozitáře Hejčín.

Další naplánované činnosti byly splněny.

4. Studovny a služby

Statistické údaje hlavní studovny byly ovlivněny uzavřením hlavní studovny ve dnech 12. 3. – 24. 5. a 22. 10. – 31. 12. 2020. Bylo poskytnuto 9 155 informací, zaznamenáno 5 292 návštěv čtenářů. Informační služba hlavní studovny zprostředkovala 11 528 výpůjček svázaných časopisů a monografií. Bylo zpracováno 357 patentů, půjčeno 29 papírových norem. Do hlavní

studovny přišlo na internet 256 návštěv, databáze norem využilo 15 zájemců. Byla provedena revize příruční knihovny hlavní studovny.

V multimediální studovně poklesly návštěvy o 2 920 uživatelů (3 064). Poklesl počet výpůjček všech zvukových dokumentů (3 321 – audioknihy, mluvené slovo a hudba) a také počet návštěv internetu (2 324).

V době uzavření knihovny VKOL částečně zajišťovala výpůjčky zvukových dokumentů pro registrované uživatele na základě e-mailových objednávek.

Bylo zapůjčeno 728 zvukových knih z produkce knihovny K. E. Macana pro zrakově postižené uživatele, tento speciální fond byl doplněn o 98 zvukových nahrávek formou nákupu (celkem 137 ks CD) v rámci čerpání prostředků z grantu K 21 – Knihovna 21. století. a dále bylo zapůjčeno 659 CD z fondu studovny zrakově postiženým uživatelům.

Vzhledem k vládním opatřením proti šíření covid-19 nebylo umožněno čtenářům navštěvovat pracoviště informační služby ani hlavní studovnu ve dnech 12. 3. – 24. 5. 2020 a od 22. 10. až do konce roku. Oddělení informačních služeb zodpovědělo v roce 2020 15 862 ústních a telefonických informací, z toho pracovníci informační služby v místnosti čtenářských katalogů poskytli 6 707 informací a pracovníci informační služby v hlavní studovně zaznamenali 9 155 informací. Každodenně byly zodpovídány dotazy zasílané elektronickou poštou. Písemných informací bylo vypracováno 591 (obsahovaly 4 367 záznamů). V roce 2020 bylo v oddělení informačních služeb vypracováno 32 rešerší. Již třetím rokem bylo oddělení každou středu zapojené do služby chat *Ptejte se knihovny*, v rámci této služby v roce 2020 odpovědělo na 97 dotazů. Oddělení v rámci služby *Ptejte se knihovny* zodpovědělo 7 dotazů. Oddělení informačních služeb aktivně spolupracovalo s oddělením doplňování a zpracování fondů – navrhlo k doplnění knihovního fondu 284 knih. V roce 2020 bylo provedeno 9 všeobecných exkurzí pro školy, řada exkurzí musela být zrušena kvůli k opatřením proti šíření covid-19.

Bylo ukončeno zpracování a vystavování na web Bibliografických informací z oblasti kultury a umění, tyto bibliografické soupisy článkové literatury z oblasti kultury a umění nezapadaly do nové koncepce webových stránek VKOL.

V oblasti půjčovních služeb se v roce 2020 podařilo splnit ty naplánované činnosti, které souvisely s fondem knihovny a se spoluprací mezi jednotlivými úseky. Účast na školeních a seminářích byla plněna jen ve velmi malé míře. Důvodem byla epidemická situace v České republice v souvislosti s šířením covid-19, kvůli které byla naprostá většina akcí zrušena. Bylo možné účastnit se pouze online akcí, jakou byla například KKS 2020. Byl také ve velké míře omezen provoz knihovny, proto ani propagace služeb neměla smysl. Na propagaci služeb bude nutné se zaměřit ve velké míře v roce 2021, až se bude situace stabilizovat.

Služba *Získej* byla také poznamenána nepříznivou epidemickou situací, přesto se podařilo spustit ostrý provoz a praxe ukazuje, že právě takový druh služeb bude potřeba v následujících letech rozvíjet a podporovat, aby čtenáři mohli využívat služeb knihoven z domova.

5. Informační technologie

Z úkolů uvedených v plánu činností na rok 2020 byl splněn výběr a nákup dvou nových serverů jako náhrada za již nevyhovující servery a jejich zapojení do virtualizačního prostředí VKOL.

V dubnu 2020 byl dle plánu vybrán a zakoupen antivirový program Kaspersky.

Ke spuštění nových webových stránek VKOL zahrnující nový vizuální styl VKOL došlo, vzhledem k epidemiologické situaci, s mírným zpožděním v měsíci květnu. Přenos dat z původních webových stránek do nových webových stránek byl realizován jen v nezbytně nutném rozsahu.

V souladu s plánem byla realizována aktualizace docházkového systému ANeT.

Také byla provedena výměna aktivních prvků LAN pro zajištění bezproblémového chodu počítačové sítě.

Začátkem roku 2020 byla v souladu s plánem začleněna digitalizační jednotka do oddělení IT. Vzhledem k neschválení finančních prostředků na obnovu DJ, byla plánovaná obnova DJ přesunuta do roku 2021 a proběhl pouze pravidelný servis skenerů, které jsou součástí digitalizační jednotky.

Ke konci roku proběhla výměna zastaralých počítačových stanic a zakoupení notebooků pro možné zajištění vzdáleného přístupu širšímu okruhu zaměstnanců.

Pokračovala spolupráce s VDK na upřesnění seznamu vyřazených knih pro import a následné vyhledávání.

Pokračovala technická podpora projektu *Knihovny.cz*.

Mimo plánované činnosti byly řešeny a odstraňovány následky po kybernetickém útoku na infrastrukturu VKOL, ke kterému došlo v září 2020 pomocí ransomwaru. Byly provedeny změny bezpečnostních pravidel a vybrána bezpečnější technologie pro vzdálený přístup.

Mimo plánované činnosti byla v součinnosti s MZK a NK ČR provedena v říjnu 2020 instalace Service Packu knihovního systému Aleph. Mimořádné činnosti, které byly přesunuty do roku 2021:

- Náhrada serveru pro Firewall novým serverem.
- Rozsáhlá obnova hardwarového vybavení digitalizační jednotky, především výměna serverů a skenerů.
- Implementace způsobu zobrazování záznamů ze serveru obalkyknih.cz.

6. Regionální služby knihovnám Olomouckého kraje

Úkoly vyplývající z Metodického pokynu byly pracovníky oddělení v průběhu roku plněny. Práci na oddělení samozřejmě ovlivnila situace kolem šíření onemocnění covid-19 a s tím spojená nařízeními Vlády ČR.

Počet školení i metodický návštěv ovlivnila epidemiologická situace, metodických návštěv bylo uskutečněno 15 a školení pro knihovníky proběhlo 12, některá školení se musela konala online. Na metodických návštěvách byli knihovníci, případně zástupci obcí, informováni o možnostech knihoven čerpat z dotačních titulů Olomouckého kraje. Této možnosti začaly využívat. Knihovny, které plánují rekonstrukci, byly informovány o existenci Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven při Moravské zemské knihovně v Brně.

V daném termínu byla zpracována statistika i *Výroční zpráva RF 2019*. V průběhu roku pak byly poskytovány konzultace knihovníkům kraje, dotazy se často týkaly právě provozu knihoven a vládních nařízení.

Z dvou pravidelných porad, které se konají na jaře a na podzim, se uskutečnila pouze ta podzimní. Jarní porada byla nahrazena seminářem pro ředitele a metodiky. Ten se věnoval aktuální situaci knihoven, jak si během pandemie v knihovnách poradili. Plánované setkání metodiků Olomouckého kraje se kvůli epidemiologické situaci neuskutečnilo, přesunulo se do plánu na rok 2021.

Na výměnu zkušeností byla zaměřena konference k projektu *Bookstart*, kde byl věnován čas a prostor předávání zkušeností knihovnic s aktivitami pro nejmenší čtenáře v knihovnách.

Dne 22. září 2020 se uskutečnilo Setkání knihovníků Olomouckého kraje, na kterém byla předána ocenění *Nejlepší venkovský knihovník Olomouckého kraje*. Poprvé s pozměněným názvem a upravenými pravidly. V předchozích letech mohli být nominováni pouze neprofesionální knihovníci, tedy ti s úvazkem nižším než 15 hodin týdně. V roce 2020 došlo ke změně, která umožnila nominaci knihovníků i z o něco větších, ale stále ještě venkovských knihoven (do 1 pracovního úvazku).

Změna nastala i ve způsobu hodnocení. Zachováno zůstalo bodové ohodnocení odbornou komisí, nově však komise osobně navštívila v knihovnách 5 nejlépe ohodnocených knihovnic a na základě osobní návštěvy byly vybrány 3 nejlepší knihovnice.

7. Vzdělávací a kulturní akce pro školy a veřejnost

Kvůli vládním opatřením proti šíření covid-19 musela být většina kurzů pro seniory i knihovnických lekcí pro studenty odvolána. Proběhly jen 2 kurzy pro seniory a 6 knihovnických lekcí pro školy. Epidemie ovlivnila i kulturní akce pro veřejnost a plánované výstavy. Některé akce z jara byly přesunuty na podzim, jiné se odložily na neurčito. Výstava VKOL *Ottovy Čechy*

proběhla formou online komentované prohlídky, do online prostředí se také přesunulo pořádání kurzu programování pro děti CoderDojo.

8. Bibliografie, ediční činnost

Trvá spolupráce s Národní knihovnou ČR na analytickém rozpisu periodik v rámci kooperačního systému. Jednou měsíčně byly do Národní knihovny zasílány počítačové záznamy článků z vybraných regionálních periodik doplněných o záznamy z regionálních sborníků. V roce 2020 celkem vzniklo 1 732 analytických záznamů.

V databázi regionálních osobností REGO byly v roce 2020 opraveny či doplněny údaje (úmrť, literatura, poznámka) u 258 osobností.

V důsledku protiepidemických opatření byla zrušena tradiční podzimní konference *Bibliotheca Antiqua* a nevyšel plánovaný sborník z této konference.

Navíc proti plánu vyšla publikace *Ottovy Čechy: obraz země v letech 1883–1908*.

V roce 2020 vyšla všechna plánována čtyři čísla revue *KROK* v rozsahu 700 ks/číslo.

9. Projekty

V souladu s plánem činnosti byly podány a realizovány projekty VISK 2, VISK 3 VISK 5, VISK 6, VISK 7, VISK 9/I a Knihovna 21. století. Stejně tak se knihovna zapojila do projektů *Cizojazyčná literatura a České knihy*.

Změny zasáhly do projektů *Podpora mobility pracovníků VKOL* v programu Erasmus+, kde v důsledku epidemie odpadly naplánované cesty a projekt byl z důvodu pandemie covid-19 prodloužen do r. 2021. Nekonalo se ani setkání řešitelů projektu *EODOPEN – eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens*, které se mělo v roce 2021 uskutečnit v Olomouci. I tento projekt byl o jeden rok prodloužen.